ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 16

A román kormány szerepe az elektronikus kereskedelmi fejlődések elősegítésében

KÁNYA HAJNALKA

Románia javítani szeretné gazdasági versenyképességét annak érdekében, hogy meg tudjon felelni a globális gazdaság és az Európai Unióhoz való csatlakozás kihívásainak. Ebben az értelemben a hazai elektronikus kereskedelem igen fontos szerepet kap. A hazai elektronikus kereskedelem fellendülésének, fejlődésének több meghatározó tényezője is létezik. Ezek között kiemelt szerepet játszik Románia kormánya, mely katalizátorként segítheti elő a hazai e-business és elektronikus kereskedelem fellendülését.

Az elektronikus kereskedelem elterjedését és fejlődését Romániában is nagymértékben a következők befolyásolják: hogyan és milyen mértékben használják az internetet a romániai állampolgárok a mindennapjaikban, hogyan és milyen mértékben integrálják az internetet mindennapi tevékenységeikbe a vállalatok, intézmények, szervezetek és nem utolsósorban az állam, annak képviselői, intézményei.

Románia kormánya tudatában van, hogy fontos szerepet játszhat abban, hogy a hazai vállalatok is bekapcsolódjanak az elektronikus kereskedelembe, hogy az internet használatával kifejlesszék és/vagy javítsák értékteremtő képességeiket. Ennek érdekében Románia kormánya fő célul tűzte ki a hazai információs társadalom kialakítását és fejlesztését, valamint a hazai e-business és e-kereskedelem elterjedésének és fejlődésének elősegítését.

1. Az információs társadalom fejlődésének tényezői

Az információs és kommunikációs technológia fejlődésével új eszközök jelentek és jelennek meg, melyek változásokat generálnak társadalmi, technológiai, gazdasági, kulturális, jogi, politikai területeken. E változásokat figyelemmel kell kísérni, annak érdekében, hogy ezen eszközök pozitív, illetve negatív hatásait is ki lehessen szűrni, s a szükséges lépéseket meg lehessen tenni.

Az internet hatással van a társadalmi, gazdasági életre, az üzleti világra, az üzletkötés módjára, az üzleti kommunikációra, az emberek közötti kommunikációra, a kormányzati és önkormányzati munkára, a civil szervezetek tevékenységére, s még sorolhatnánk, hogy mi mindenre. Az internet előnyeit, hátrányait, az általa nyújtott lehetőségeket és keltett veszélyeket gyakran objektíven, néha szubjektíven ítélik meg.

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 17

Tény, hogy világszerte fejlődik az információs társadalom, elérkeztünk az információs korba (age of information), mások szerint az üzletileg hasznos információ korába (age of competitive intelligence). De vajon ebben a korban egy ország kormányának jut-e valamilyen szerep, s ha igen, akkor milyen, annak érdekében, hogy elősegítse és hozzájáruljon az információs társadalom fejlesztéséhez, az adott ország elektronikus felkészültségének (e-readiness) javításához, az elektronikus üzletvitelek, az elektronikus kereskedelem elterjedéséhez és fejlődéséhez, a tudás és információ hatékony menedzseléséhez?

Az országok kormányai együttműködhetnek, de nyilván ugyanakkor versenyez(het)nek is az információs társadalom kialakításában. Elsődleges céljuk a hazai információs társadalom hatékony és folyamatos fejlesztése, de ugyanakkor annak integrálása is a globális információs társadalomba.

Románia kormánya komoly erőfeszítéseket tett és tesz a hazai információs társadalom kialakítása és fejlődése érdekében, olyan terveket kidolgozva és nemzeti programokat lebonyolítva, melyek célja a kommunikációs és információs technológia fejlesztése, az állampolgárok, vállalatok, szervezetek, intézmények internet-hozzáférésének elterjedéséhez szükséges infrastruktúra biztosítása, on-line fizetési eszközök alkalmazási feltételeinek megteremtése stb.

1990-ben hatályba lépett az 548. sz. kormányhatározat, amelyik a megyei és a fővárosi lakossági nyilvántartás érdekében egy egységes informatikai rendszer létrehozatalára vonatkozik.

Az 1366. sz. kormányhatározat a hazai társadalom informatizálási folyamatában jelentkező feladatok és felelősségkörök meghatározása érdekében született, szintén 1990-ben.

1999-ben fogadták el a 490. sz. kormányhatározatot az előző kiegészítésére, az informatizálási folyamat metodológiájára vonatkozóan a társadalmi, gazdasági, katonai és állambiztonsági területeken, felosztva a folyamatot szakaszokra, és meghatározva a gyakorlatba való ültetés pénzügyi szükségleteit.

A 308. sz. kormányhatározat (1997-ből) a Nemzeti Információs Stratégia meghatározását jelentette, kihangsúlyozva az információs technológiára épülő nemzeti információs infrastruktúra kifejlesztésének szükségességét.

Az 1998-ban elfogadott 58. sz. kormányhatározat „A Nemzeti Információs Stratégia és az Információs Társadalom Implementálásának Gyorsított Ütemű Megvalósítását” célozza.

2000-ben Románia megkezdte az előcsatlakozási tárgyalásokat az EU-val, és teljes mértékben adoptálta a Közösségi Jog (Aquis Communautaire) 19-es fejezetét, mely a „Telekommunikációs, Postai és Információs Technológia” körét fedi le (2002-ben fejezték be az e fejezettel kapcsolatos tárgyalások sorozatát).

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 18

A csatlakozási folyamatban nagy jelentőséggel bír a romániai kereskedelem, s ebből kifolyólag a romániai elektronikus kereskedelem aspektusainak elemzése, nyomon követése. Az elektronikus üzletek és elektronikus kereskedelem meghökkentő fejlődésen ment és megy keresztül, de a világ különböző országai eltérést mutatnak a fejlődés szintjét és lendületét illetően. Habár az internet az Amerikai Egyesült Államokban született meg, s az üzleti életben is ott jelent meg elsőként használata, jelenleg más országok túlszárnyalták e nagyhatalmat az elektronikus kereskedelem elterjedése és alkalmazása, az információs társadalom fejlődése terén. Ezt a tényt támasztják alá különböző elektronikus felkészültségi (e-felkészültség, e-readiness) vizsgálatok eredményei is.

Az elektronikus felkészültség egy ország gazdasági környezetének az elektronikus üzletkötésre és elektronikus kereskedelem gyakorlására való felkészültségét jelenti. Több cég is készített és készít e-felkészültségi vizsgálatokat, mint például a McConell International Intézet, az Economist Intelligence Unit közösen az IBM-mel, a BME-UNESCO Információs Társadalom- és Trendkutató Központ (ITTK) stb.

A kérdés az, hogy mi járulhat hozzá egy adott ország elektronikus felkészültségének javításához. Elsősorban a kormányok szerepét kell kiemelnünk, hiszen megfelelő jogi keret megteremtése, valamint a lakosság internet-hozzáférésének elősegítése, a vállalatoknak nyújtott különböző ösztönzők és kedvezmények révén, az infrastruktúra fejlesztését, az információs társadalom fejlődését, az elektronikus üzletkötések és elektronikus kereskedelem elterjedését segíthetik elő. Ezért a vállalatoknak együtt kell működniük a helyi kormány intézményeivel, az információs és kommunikációs ipar képviselőivel, vállalkozóival. De az állampolgároknak is fontos szerep jut, hiszen ők határozzák meg azt, hogy milyen mértékben fogadják el az internet használatát mindennapjaikban.

Az Economist Intelligence Unit, közösen az IBM-mel 2000-től évente publikálja jelentéseit az e-felkészültség mérésének terén. A jelentésben az országokat 6 kategóriába csoportosított, nagyjából 100 mennyiségi és minőségi kritérium alapján rangsorolják, behatárolva azokat az egytől tízig terjedő skálán. A 6 kategória a következő [2], [3], [4]:

– kapcsolódás és technológiai infrastruktúra – az összes pontszám 25%-a;
– üzleti környezet – az összes pontszám 20%-a;
– fogyasztói és vállalkozói elfogadás – az összes pontszám 20%-a;
– jogi és politikai környezet – az összes pontszám 15%-a;
– társadalmi és kulturális környezet – az összes pontszám 15%-a;
– támogató e-szolgáltatások – az összes pontszám 5%-a.

Románia a 64 tanulmányozott ország közül 2002-ben a 44. helyen szerepelt (összesen 4,00 pontot érve el a 10-es skálán) [2, 5.], 2003-ban a 43. helyen (összesen 4,15 pontot

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 19

érve el a 10-es skálán) [2, 5.], míg 2004-ben az 50. helyen szerepelt (összesen 4,23 pontot érve el a 10-es skálán) [3, 7.]. A 2004-es jelentés szerint Románia példa lehet arra, hogy a kormány és szemfüles vállalkozások hogyan használhatják az internetet a szolgáltatások minőségének javítása, valamint új lehetőségek teremtése végett. A 2005-ös jelentésben Románia a 65 tanulmányozott ország közül (ugyanis Jamaika is bekerült az elemzésbe) a 47. helyre került (összesen 4,19 pontot érve el a 10-es skálán) [4, 5.]. E jelentés kihangsúlyozza, hogy habár még sok a fejlesztenivaló a hazai információs infrastruktúrát illetően, a kormány komoly erőfeszítéseket tett az elektronikus kormányzati szolgáltatásokat lehetővé tevő technikai platformok kialakítása terén. Ennek ellenére a lakosság és a vállalatok általi elfogadás lassú fejlődési tendenciát tükröz. A 2006-os jelentésben Románia a 68 ország közül (ugyanis Bermuda, az Egyesült Arab Emirátusok, Jordánia is bekerültek az elemzésbe) a 49. helyen szerepel (összesen 4,44 pontot érve el a 10-es skálán – megosztva helyezését Peruval) [5, 5.].

A Románia által elért pontszámok a különböző e-felkészültségi kategóriákban [2, 27.], [3, 27.], [4,23.], [5,23.]:

Kategória / Év	2003	2004	2005	2006
Kapcsolódás és technológiai infrastruktúra	2,5	1,69	2,65	2,90
Üzleti környezet	5,5	5,78	6,25	6,36
Fogyasztói és vállalkozói elfogadás	3,6	3,65	2,25	2,90
Jogi és politikai környezet	4,6	5,50	5,44	5,68
Társadalmi és kulturális környezet	5,3	5,75	4,80	4,80
Támogató e-szolgáltatások	4,5	4,75	5,75	5,75

A fenti adatokból kitűnik, hogy Románia a kapcsolódás kategóriában, valamint a fogyasztói és vállalkozói elfogadás terén kapott nagyon alacsony pontszámot, a többi kategóriában átlagosan közepes teljesítményt nyújtott.

A Kommunikációs és Információs Technológiai Minisztérium (Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor) kezdeményezésére 2003 decemberében napvilágot látott a „Romániai Információs Társadalom fejlettségi szintjének felméréséről szóló jelentés” („Raport de evaluare a stadiului de dezvoltare a Societății Informaționale în România”), melyet a Világbank finanszírozott.

Az átfogó elemzés 5 területet jelöl ki az információs társadalom fejlettségi szintjének megállapítása érdekében: a kommunikációs és információs technológiai erőforrásokhoz való hozzáférés; oktatás és kutatás; a kommunikációs és információs technológia társadalmi felhasználása; a kommunikációs és információs technológia használata vállalkozói és kormányszinten; jogi környezet.

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 20

A felsorolt területekkel kapcsolatos mutatók felmérése mennyiségi és minőségi módon történhet. Azokban az országokban, amelyekben a lakosság jövedelme túl alacsony ahhoz, hogy drága információtechnológiai eszközökre költsön, általában minőségi mutatókat használnak annak érdekében, hogy rávilágítsanak a kormány, valamint az üzleti világ, s általában a társadalom ilyen irányú elkötelezettségére. Románia esete talán azért is különleges, mert átmeneti állapotban található a fejlődőben lévő ország és a fejlett ország helyzete között, s mert beletartozik azon országok csoportjába, melyek az Európai Unióhoz való csatlakozás várományosai. Bizonyos EU-s jogi szabályozásokat, intézményi előírásokat, statisztikai módszereket sikerült átvennie és az ország szükségleteihez idomítania.

Az eEurope Tervet 2000-ben dolgozták ki, azzal a céllal, hogy csökkentsék az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió közötti szakadékot, az információs társadalom fejlettségében jelentkező különbségek terén. Az eEurope Terv egyik fő célkitűzése, hogy 2010-re az EU a legversenyképesebb tudás-társadalomra épülő gazdasággá váljék. Lényegében az Európai Bizottság azt szeretné, hogy kitűzött céljain keresztül támogassa az internet széleskörű alkalmazását. Ezáltal reméli, hogy új tevékenységek beindítása révén az e-gazdaság hozzájárul a gazdasági növekedéshez, valamint az aktuális tevékenységek keretében a termelékenység növeléséhez, vagyis az európai gazdaság modernizálásához.

Mivel az Európai Unió, valamint a csatlakozni szándékozó országok között óriási különbségek léteznek a technológia, valamint a lakosság jövedelmét illetően, egy külön tervre volt szükség ez utóbbiak számára, amely az eEurope+ Tervben valósult meg (2001).

Az Európai Bizottság a következő mutatókat ajánlja az országok helyzetének meghatározása és összehasonlítása végett [8, 8.]: az internethasználat intenzitására utaló mutatók (az állampolgárok internet-hozzáférése, valamint internethasználata; a vállalatok internet-hozzáférése és -használata; az internet-hozzáférés költsége); közszolgáltatások on-line elérési lehetőségei (e-kormányzat; e-oktatás; e-egészségügy); dinamikus elektronikus üzleti környezet (on-line kereskedelem; az internet használatának foka az üzleti életben); biztonságos infrastruktúra/széles sávú kommunikációs lefedettség.

Az Európai Unió nyomon követésre javasolt olyan mutatókat is, melyek mérhetővé teszik a kitűzött célok eléréséhez szükséges fejlődést, s melyeket a Nemzeti Statisztikai Hivataloknak kell nyomon követniük.

Az eEurope Terv Akció Tervében először az információs társadalom kialakításához szükséges jogi keretek megteremtésére, valamint a szükséges intézmények kialakítására fektették a hangsúlyt. A 2002-ben kialakított új eEurope 2005 Akció Terv már az információs társadalom fejlődésének gyorsítását tűzte ki célul 2005-ig. Románia csatlakozott az eEurope és eEurope+ Tervekhez, kialakította az INFOSOC Programot (www.infosoc.ro), és

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 21

megkezdte azon felmérések sorának elkészítését, melyek szükségesek a megjelölt mennyiségi mutatók kialakításához, illetve Románia információs társadalom felé való átmenetének jellemzéséhez.

Az információs társadalom kialakításában fontos szerepet kapnak a következők: a közintézmények, közszolgáltatások, helyi önkormányzatok informatizálása – itt a legnagyobb akadályok a helyi és központi adatbázisok összehangolásából származtak; az e-kormányzás bevezetése; a Nemzeti Elektronikus Rendszer kialakítása; az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer bevezetése; az e-Inclusion, azaz mindenki bevonása az információs társadalom kereteibe; az infrastruktúra modernizálása és fejlesztése; Nyilvános Internet-hozzáférési Pontok; Kommunikációs és információtechnológiai eszközök vásárlásának ösztönzése; kis- és középvállalkozások ösztönzése a kommunikációs és információtechnológia intenzív használatára stb.

Az 1440. sz. kormányhatározatban Románia kormánya 2002-ben a következő stratégiát hagyta jóvá az információs társadalom kialakítása érdekében [8, 18-19.]: A nemzeti információs infrastruktúra, valamint a kommunikációs és információtechnológiai iparág megerősítése (széles körű kommunikációs szolgáltatások nyújtása; a nemzeti kommunikációs és információtechnológiai termékek és szolgáltatások iparágának fejlesztése); Az információs társadalom alapjai kiépítésének gyorsítása (a következők által: olcsó és gyors internet-hozzáférés biztosítása; a kutatás és oktatás terén nagysebességű hálózatok kifejlesztése); A humán erőforrás oktatása és kifejlesztése az információs társadalom elvárásainak megfelelően (a fiatalság oktatása és nevelése az információs társadalomra; munka a tudásalapú gazdaságban; az információs társadalom sajátságos szolgáltatásainak nem diszkriminatív módon történő felhasználásához szükséges feltételek kialakítása); Az információs társadalom sajátságos szolgáltatása megvalósításának és használatának ösztönzésokhoz való elektronikus hozzáférés; kommunikációs és információs technológiára alapozott orvosi szolgáltatások; az információk és ismeretek elektronikus eszközökkel való kialakításának és továbbításának ösztönzése; intelligens szállítási rendszerek; a környezet ellenőrzése); Hálózatok biztonságának kialakítása, visszaélések visszaszorítása, intelligens kártyák használatának elősegítése (számítógépes rendszerek biztonságának kialakítása; a kommunikációs rendszerek biztonságának megtervezése; elektronikus kereskedelem és intelligens kártyák).

Mindegyik fent meghatározott stratégiai irányvonal esetén léteznek részletes akciótervek ezek gyakorlatba ültetése végett, melyekben meg vannak határozva a felelős intézmények, a gyakorlatba ültetéshez szükséges időtartam, illetve a határidők. A stratégia lényege, hogy a kormány, a privát szféra, valamint a civil társadalom egyformán részesüljön az

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 22

információkból, s egyenlő módon vehesse ki részét az információs társadalom kialakításában, gyümölcseinek learatásában.

A romániai információs társadalom fejlettségi szintjéről szóló jelentések azt tükrözik, hogy általában javulások tapasztalhatóak, főleg ami az internet-hozzáférést illeti, s ez elsősorban a kommunikációs rendszerek rendelkezésre állásának, a szolgáltatások minőségi javulásának, a kommunikációs területen megjelenő jogi szabályozásoknak tudható be.

Az információs társadalom fejlődésének egyik ösztönzője az adat- és hangtovábbításhoz szükséges infrastruktúra megléte, minősége, illetve a lakosság számára való hozzáférhetősége és elérhetősége (árban). Itt elektronikus kommunikációról, azaz vezetékes telefonokról, mobiltelefonokról, kábeltévéről, rádióról, tévéről, internetről s egyéb szolgáltatásokról is beszámol a jelentés. Az utóbbi években nagyfokú fejlődésnek indult Romániában a telekommunikációs szektor, főleg a mobiltelefonok terén, valamint a szoftvergyártás. Az elektronikus kereskedelem és a tranzakciók elektronikus úton való lebonyolítása azonban még kezdetleges fázisban van. 2003. január folyamán Romániában liberalizálták a telekommunikációs piacot. 2003 végén körülbelül 400 internetszolgáltató (ISP) létezett Romániában. A leginkább elterjedt a betárcsázós (dial-up) szolgáltatások igénybevétele, de egyre inkább teret nyer a széles sávú internet-hozzáférés terén a kábeltévérendszereken keresztüli csatlakozás. De lehetőség van dial-up ISDN, optikai kábeleken, bérelt vonalakon (ADSN), mobil telefonokon keresztüli internet-hozzáféréshez is. 2001-ben a lakosság 4,6%-a volt internethasználó (kb. 1 millió ember), míg 2002-ben a lakosság 16%-a (azaz körülbelül 3,6 millió ember). A jelentés szerint 2003 végén 4 000 000 internethasználó volt Romániában (más források ennél lényegesen kevesebb felhasználóról tesznek említést). [8, 53-60.]

2003 augusztusában az aktív „.ro” domain-nevek száma nagyjából 19 000 volt, 2004. március végén pedig 62 000. [7], [10], [17]

A lakosság átlag jövedelme növekvő tendenciát mutat ugyan, de így is nagymértékben elmarad a többi közép-kelet-európai országtól. Valószínű, hogy a lakosság átlagjövedelmének növekedésével az információtechnológiai eszközökre és a kommunikációra költhető összegek is emelkedő tendenciát fognak mutatni.

2. Az e-statisztika (e-statistics) fejlődésének tényezői

Románia Nemzeti Statisztikai Hivatala évente végez a hazai információs társadalom fejlettségi szintjének mérésére vonatkozó adatgyűjtést. Sajnálatos módon ezen adatokat, valamint a segítségükkel kialakított mutatókat csak az adatgyűjtést követő évben hozzák nyilvánosságra, aminek eredményeképpen kevésbé használhatóak, egyrészt a kormány által

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 23

fontos döntések meghozatala, illetve a szükséges lépések kezdeményezése céljából, másrészt azon szervezetek, vállalatok, intézmények által, melyek valamilyen módon érdekeltek az e-businessben, e-kereskedelemben stb.

Az Európai Bizottság az Európai Unió tagállamainak és a csatlakozni vágyó országoknak javasolta több olyan mutató monitorizálását, melyek az információs társadalom fejlettségi szintjére utalnak, valamint azt, hogy a Nemzeti Statisztikai Hivatalok évente mérjék és jelentsék azokat az EUROSTAT részére. Ennek az a fő előnye, hogy az adatok gyűjtése és feldolgozása egységes módon történik, így a különböző országok adatai, mutatói könnyen összehasonlíthatóak. Ezenkívül egy adott ország különböző időpontokban megjelent adatai, mutatói is összehasonlíthatóak, így azok fejlődési iránya is könnyen nyomon követhető.

Az Európai Bizottság az Európai Unió tagállamai részére azt javasolta, hogy olyan adatgyűjtési és feldolgozási rendszert fejlesszenek ki, amely lehetővé teszi, hogy az adatgyűjtést követő 6 hét múlva az információs társadalommal kapcsolatos adatok és mutatók hozzáférhetőek legyenek. Ennek következtében az országok kormányai, valamint a szervezetek, intézmények, vállalatok megalapozottabban hozhatnak döntéseket ezen adatok birtokában.

A romániai Kommunikációs és Információtechnológiai Minisztérium a Nemzeti Statisztikai Hivatallal egyetemben 2003-ban létrehozta az „e-Statisztika Programot", annak érdekében, hogy megvalósítsa a valós idejű (real-time) adatok elektronikus összegyűjtésének és feldolgozásának mechanizmusát. A honlapot e célból hozták létre. A szervezeteknek regisztrálniuk kell ezen a honlapon, s egy azonosító kódot kell kérniük és kapniuk, ezáltal biztosítani tudják hozzáférésüket a rendszerhez, ugyanakkor a kiszolgáltatott adataik védelmét, bizalmas kezelését is.

Hazai viszonylatban kevés olyan információforrás létezik, amely pontos, hiteles, valós idejű adatokat képes szolgáltatni, melyek segítségével olyan mutatókat, indikátorokat lehet készíteni, amelyek tükrözni képesek a hazai információs társadalom, az e-business, az e-kereskedelem fejlettségi szintjét, valamint fejlődésének irányát, tendenciáit, így ezek kiemelkedő jelentőségűek.

3. Az elektronikus kormányzat (e-government) és elektronikus közigazgatás (e-administration) fejlődésének tényezői

Az elektronikus kormányzati és önkormányzati szolgáltatások nagymértékben elősegíthetik egy ország információs társadalmának fejlődését, az e-business és e-kereskedelem nagyobb fokú elterjedését.

Az e-kormányzatot tekintve az Európai Bizottság a következő stádiumokat jelölte meg az e-kormányzat területén a fontosabb közszolgáltatások elérhetősége/komplexitása alapján [8, 61-62.]:

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 24

1. informálás: a közszolgáltatás megszerzéséhez, a folyamat kezdeményezéséhez szükséges információk on-line rendelkezésre állása;

2. (egyoldalú) interakció: a közszolgáltatások portálja lehetővé teszi a formanyomtatványok honlapról való letöltését;

3. kétoldalú interakció: a közszolgáltatási portál lehetővé teszi a nyomtatványok on-line kitöltését és továbbítását (ez szükségessé teszi az állampolgárok, illetve intézmények azonosíthatóságát);

4. tranzakció: a közszolgáltatások portálja lehetővé teszi azok teljes körű igénybe vételét on-line módon.

Világszerte egyre több ország kormánya kezdett el nyilvános adatokat és elektronikus szolgáltatásokat nyújtani az internet segítségével.

Eredetileg az eEurope Terv 20 közszolgáltatást ajánlott on-line módon hozzáférhetővé tenni.

Románia kormánya is rádöbbent arra, hogy szükséges és hasznos, ha állampolgárainak, a vállalatoknak, szervezeteknek, intézményeknek a központi és helyi kormányzati intézményekkel on-line kommunikációs lehetőséget biztosít.

Ehhez első lépésként elengedhetetlen a helyi és központi állami adminisztráció intézményeit digitalizálni, korszerű számítógép-hálózattal, internet-hozzáféréssel, IT-eszközökkel és -technológiákkal ellátni, s ezek alkalmazottait felkészíteni és kiképezni ezek megfelelő és hatékony használatára.

Az információs társadalom kialakítása és fejlesztése érdekében Romániában létrehoztak egy olyan intézményi keretet, mely hozzájárulhat ugyanakkor az e-business és e-kereskedelem fejlődéséhez is. Ezen intézmények interneten keresztül elérhetőek: Nemzeti Elektronikus Kormányzati Rendszer – www.e-guvernare.ro, Nemzeti Elektronikus Oktatási Rendszer – www.portal.edu.ro, Nemzeti Elektronikus Statisztikai Rendszer – www.e-statistica.ro, Nemzeti Elektronikus Közbeszerzési Rendszer – www.e-licitatie.ro.

A Nemzeti Elektronikus Kormányzati Rendszert (2003/161. sz. törvény) hivatalosan 2003 szeptemberében indították el a portálon.

A honlap lehetővé teszi az állampolgárok és a szervezetek, vállalatok számára is, hogy on-line kapcsolatba lépjenek a különféle közszolgáltatásokat nyújtó állami intézményekkel, hozzáférjenek a szükséges nyilvános információkhoz, adatokhoz, közszolgáltatásokhoz. E program és honlap segítségével a kormány megpróbálja növelni a közszolgáltatások átláthatóságát, hatékonyságát, csökkentve elsősorban a működési költségeket és a bürokráciát.

E portál eredetileg 5 elektronikus közszolgáltatást nyújtott, s 164 formanyomtatvány ingyenes letöltését tette lehetővé. Jelenleg több mint 200 on-line formanyomtatvány hozzáférhető ezen a honlapon s letölthetőek róla. Kinyomtatás után kitöltve azokat, az érde-

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 25

keltek általában hagyományos módon (pl. postán keresztül vagy a hivatalok ügyfélfogadó irodáiban személyesen leadva) juttathatják el az adott közszolgálati intézményhez. De léteznek már olyan on-line formanyomtatványok is, melyeket számítógépen kitöltve szintén on-line módon lehet eljuttatni a célzott intézményhez.

Figyelembe véve a hazai közszolgáltatások on-line elérhetőségét és komplexitását, elmondható, hogy a Nemzeti Elektronikus Rendszer a kétoldalú interakció stádiumában van, ugyanis különféle on-line hivatalos nyomtatványok letölthetőek honlapjáról, néhány nyomtatvány pedig on-line módon juttatható vissza az adott állami intézményhez.

Az állampolgárok regisztráltathatják magukat e rendszerbe, s ezáltal ingyenesen hozzáférhetnek az on-line közszolgáltatásokhoz, míg a szervezeteknek egy éves illetéket kell fizetniük ezért.

A közszolgálati intézményeknek 48 órán belül értesíteniük kell a Nemzeti Elektronikus Rendszert az általuk nyújtott információkkal, adatokkal, közszolgáltatásokkal kapcsolatos bármely változásról.

Románia kormányának is van saját honlapja: www.guv.ro, és Románia elnökének is kifejlesztették a honlapját: www.presidency.ro. Minden minisztériumnak, a kormányhivatalok és intézmények zömének van saját honlapja. Sok helyi önkormányzati szervezet, intézmény igyekezett saját honlapot kifejleszteni.

A tervek szerint az elektronikus közszolgáltatásokhoz való on-line hozzáférést fokozatosan bővíteni szeretnék.

Fontos megemlíteni, hogy 2003 decemberében Genfben a „World Summit of Information Society" alkalmából Románia Elektronikus Kormányzati Rendszere megkapta a legjobb digitális tartalom díját („The best digital content prise") az elektronikus kormányzat (e-Governement) kategóriában, az ezen a téren elért fejlődés elismeréseképpen (a 8 díjazott kategória a következő volt: e-Learning, e-Culture, e-Science, e-Government, e-Health, e-Business, e-Entertainment, e-Inclusion).

4. Az e-learning fejlődésének tényezői

Nagyon fontos az információs társadalom fejlődése szempontjából, hogy az elemi iskoláktól kezdődően, a középiskolákon és líceumokon keresztül, a felsőoktatási intézményekig bezárólag biztosítani lehessen országszerte azok számítógép-ellátottságát és internethozzáférését.

Ebben a tekintetben a hazai oktatási intézmények pozitív evolúciót tükröznek, de még mindig szükség van e folyamat felgyorsítására, intenzívebbé tételére. Legjobb a helyzet az egyetemi szintű oktatási intézményekben, az elemi oktatási intézményekben viszont sok még a teendő a helyzet javítása érdekében.

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 26

Az elemi osztályokban nincs kötelező módon információs technológiával kapcsolatos tantárgyak oktatása. Léteznek olyan elemi iskolák, melyek rendelkeznek ugyan számítógépekkel, esetleg internet-hozzáféréssel, de a kérdés az, hogy milyen mértékben és milyen célokra használhatják azokat a tanulók. Felsőbb osztályokban már van informatikai oktatás, sőt némely diák már ebben a korban meglepően kiemelkedő eredményeket ér el, kiváló szakmai képességekre tesz szert. Az egyetemek általában oktatnak információs technológiával kapcsolatos tantárgyakat, s vannak olyan szakosodások, melyek kimondottan e szakterületre készítik fel a diákokat, akiknek tudása és teljesítménye sok esetben nemzetközileg is elismertté válik.

Románia Oktatási és Kutatási Minisztériuma 2001-ben kezdeményezte az Információs Technológia Alapú Oktatási Rendszer kifejlesztését, abból a célból, hogy elektronikus támogatást nyújtson a hazai oktatási rendszer számára, hogy információs eszközökkel és technológiával segítse az oktatási folyamatokat a középiskolás szinttől kezdődően egészen a felsőfokú oktatási szintig. Ez a program összhangban van az eEurope 2005 Akció Tervvel („eEurope 2005 Action Plan”), és a következő célkitűzései vannak: a hazai társadalom digitális kultúrájának fejlesztése, az információtechnológia felhasználása az oktatási rendszer támogatása érdekében, a számítógépek és az internet használatának bevezetése az oktatási folyamatokba. A program egy másik nagyon fontos célkitűzése, hogy minden diák és tanár számára lehetővé tegye (már az elemi iskoláktól kezdve), hogy hozzáférésük legyen számítógépekhez és az internethez. A program javasolja a líceumok számítástechnikai laboratóriumainak új számítógépekkel való felszerelését, egy oktatási szoftverrendszer kidolgozását és tartalommenedzsment megoldások kifejlesztését, elektronikus oktatási tartalom kidolgozását, tanárok ez irányú képzését, internethez való csatlakozás biztosítását. Egy olyan projektet is kidolgozott a kormány, amely segítségével fokozatosan megvalósítanák a romániai iskolák számítógépekkel való felszerelését, az Oktatási és Kutatási Minisztérium finanszírozásával. Mindezek egyik legfontosabb előnye az lenne, hogy javulna a társadalom e-műveltsége („e-literacy”). Ez a program hozzájárul a hazai oktatási folyamatok minőségének javításához is.

E program részére egy oktatási portált is kialakítottak: .

A 2005–2008 közötti időszakra a legfontosabb célkitűzés e téren kiterjeszteni a folyamatot a középiskolákra is.

Az e-learning bevonja az oktatási folyamatokba az információs eszközöket és technológiát, miközben a kommunikáció a felek között on-line módon történik. A hazai felsőoktatási intézmények zöme elkezdett e-learning szolgáltatásokat kínálni a tovább tanulni szándékozók számára.

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 27

Ugyanakkor az e-learning hasznosnak ígérkezik a vállalatok, szervezetek, intézmények alkalmazottainak képzésében, továbbképzésében is. Az internet egy kiváló és gazdag információforrás, ahonnan az alkalmazottak számos szakmai anyagot, különféle jelentéseket, cikkeket, kutatási eredményeket, akár egész szakirodalmat tölthetnek le érdeklődési körüknek megfelelően.

Fontos lenne statisztikai adatokat gyűjteni azon szervezetekről, melyek felhasználják az internet nyújtotta lehetőségeket saját alkalmazottaik (tovább)képzésében, mind a használat intenzitását, mind annak módját illetően, hogy nyomon lehessen követni ezek hatását és sikerességét.

5. Románia kormánya mint az elektronikus közbeszerzés (e-procurement) fejlődését elősegítő tényező

2002-ben a kormány létrehozta a Nemzeti Elektronikus Közbeszerzési Rendszert, kialakította a honlapot.

Ezen a téren kidolgoztak néhány jogi szabályozást az elektronikus közbeszerzésre vonatkozóan, részletezve azon állami intézmények listáját, melyek kötelező módon igénybe kell vegyék e célból ezt a rendszert és honlapot, azon termékek és szolgáltatások körét, melyeket ily módon lehet beszerezni, és a közbeszerzési pályázatkiírásokon részt venni szándékozó vállalatok által teljesítendő feltételeket.

Az elektronikus közbeszerzési rendszer bevezetésével a kormánynak sikerült növelnie a közbeszerzési folyamatok átláthatóságát, és megtakarítani az azzal kapcsolatos bizonyos költségeket.

A rendszer másik óriási előnye, hogy pozitív impulzust ad az elektronikus kereskedelmen belül a B2B (Business-to-Business) szektor fejlődésének hazai üzleti körülmények között. Világviszonylatban az elektronikus kereskedelem legfejlettebb szektora, legalábbis a termékek/szolgáltatások ily módon történő értékesítéséből származó jövedelmet illetően, a B2B szektor, ezt követi a B2C (Business-to-Consumer) szektor, viszont Romániában sajátságosan a B2C szektor a meghatározó e tekintetben. Ennek több oka is lehet, egyrészt a gazdasági helyzet és üzleti környezet jellemzői és sajátosságai, másrészt a vállalatok nem megfelelő elektronikus felkészültsége, az elektronikus üzletkötési kultúra elégtelensége, a lakosság alacsony internethasználati aránya stb.

6. Az elektronikus egészségügyi szolgáltatások (e-health) fejlődésének tényezői

A számítógép-ellátottság és digitalizálás az állami egészségügyi intézmények esetében is igen fontos. A kormány ezt a folyamatot is elősegítheti, bevonhatja az egészségügyi in-

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 28

tézményeket is az elektronikus beszerzési folyamatokba, támogathatja esetükben is az elektronikus tranzakciók lebonyolítását, a működésükhöz szükséges termékek és szolgáltatások on-line beszerzését.

Fontos lenne, hogy már háziorvosi szinten is a betegek adatait, betegségeit, egészségügyi problémáit, kezelésük részleteit elektronikus formában tárolják.

Hasonlóképpen fontos, hogy az állampolgároknak on-line hozzáférésük legyen szakszerű egészségügyi, egészség-megőrzési stb. témákhoz, ez szintén elősegítheti az internet használatának fokozódását.

7. A vállalatok, intézmények, szervezetek elektronikus részvételének (e-involvement) ösztönzése

Az e-business fogalmát különbözőképpen definiálják a szakemberek, intézmények stb. Az OECD definíciója (2004) szerint az e-business az üzletkötésnek (mind vállalaton belül, mind vállalatok között) automatizált formája, mely számítógépekkel támogatott hálózatokon keresztül megy végbe. Míg az elektronikus kereskedelem a szervezetek és ügyfeleik (fogyasztók/szervezeti vásárlók) közötti tranzakciók elektronikus médián keresztüli lebonyolítását jelenti, addig az e-business átfogóbb jellegű, fontos aspektusokként megjelenítve az üzleti folyamatok digitalizálását és integrálását. Elemezve az e-kereskedelmet, az elektronikusan lebonyolított tranzakciókat, különféle mérőszámokkal illetik ezeket a szakemberek (például az on-line módon, interneten keresztül értékesített termékek/szolgáltatások értékesítési volumene). De mindenképpen szükség van más aspektusok figyelembevételére is, melyek segíthetnek (könnyebben) megérteni, hogyan használják a szervezetek az internetet vállalkozásaik lebonyolításához, vállalaton belüli folyamataik digitalizálására, e folyamatok elektronikus összekapcsolására, saját üzleti folyamataik más szervezetek üzleti folyamataival való összekapcsolására, oly módon, hogy hasznossá legyen minden érintett fél számára.

Románia kormánya több intézkedést hozott egy kedvező(bb) e-business környezet kialakítása érdekében, ezáltal segítve az e-business és e-kereskedelem hazai fellendülését.

Románia ezen a téren több EU-direktívát, az információs társadalomra, e-business-re e-kereskedelemre általánosan vagy specifikusan vonatkozó statisztikai metódust adoptált vagy adaptált. Elfogadta az Aquis Communautaire telekommunikációra, postai szolgáltatásokra, valamint információtechnológiára vonatkozó fejezetét. Kidolgozták az elektronikus kereskedelem jogi kereteit, figyelembe véve az EU-irányelvek ide vonatkozó javaslatait. Az alapvető jogi szabályozásokat hatályba léptették (2001/455. sz. törvény – Az elektronikus aláírásra vonatkozó törvény, 2001/1259. sz. kormányhatározat – Az elektronikus aláírás-

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 29

ra vonatkozó törvény gyakorlatba ültetésének normatíváit magába foglaló kormányhatározat, 2002/20. sz. rendelet – Az elektronikus közbeszerzésre vonatkozó rendelet, 2002/365. sz. törvény – Az elektronikus kereskedelemre vonatkozó törvény), s már a másodlagos szabályok kidolgozásán és hatályba léptetésén fáradoznak.

Az internet mindenképpen kihatással van és lesz a hazai szervezetekre, vállalatokra, azok tevékenységeire, emiatt fontos felbecsülni esetükben a következőket: az on-line tevékenységeik lebonyolításának stádiumát; a kommunikációs és információtechnológiai infrastruktúrájukat; kommunikációs és információtechnológiai kompetenciáikat; az e-business és e-kereskedelem elveinek menedzserek és vállalkozók általi megismerését és megértését; azon on-line tevékenységeket, melyek értéket teremtenek; az e-business és e-kereskedelem megoldások alkalmazását; az e-business hatását a szervezetekre s az értékláncra.

Fontos azt is felkutatni, hogy melyek azok a meghatározó tényezők, amelyek elősegítik az e-business és e-kereskedelem használatát. Úgy tűnik, hogy a széles sávú internet-hozzáférés igen fontos szerepet játszik az e-business és e-kereskedelem elterjedésében. A kommunikációs és információtechnológiai beruházások, széles sávú internet-hozzáférés, a hozzáférés és más on-line szolgáltatások költségeinek csökkenése, biztonságos on-line fizetési rendszerek, az intelligens kártyák (smart cards) használatának elterjedése, adó- és egyéb illetékkedvezmények stb. egyre növekvő mértékben az internetre vonzhatják a szervezeteket, vállalatokat, intézményeket, ösztönözhetik az internet üzleti célú felhasználását, mindez pedig kedvezően befolyásolja a hazai e-business és e-kereskedelem széleskörű elterjedését.

2003 végére a romániai vállalatok 85%-a rendelkezett internetcsatlakozással, kb. 500 000 számítógép létezett a vállalatok birtokában, s az alkalmazottak kb. 39%-a használta az internetet legalább egyszer egy héten. 2003 augusztusában az aktív „.ro” domainnevek száma nagyjából 19 000 volt. Közép- és Kelet-Európa 16 országa közül egy tanulmány (Reseaux IP Europeens) szerint Románia a 9. helyen állt a „.ro” domainnevek száma tekintetében (Magyarország a 4. helyen szerepelt). A „.ro” domainnevek számának változását nyomon követve, dinamikusan növekvő tendenciát tapasztalhatunk: 10 domainnév 1993-ban, 2000-ben 16 639, 2001-ben 30 100, 2002-ben 45 000, 2003-ban 57 500, 2004. március végén pedig 62 000. [6], [9], [16].

Romániában egyre inkább terjed az információ- és kommunikációs technológia használata a különböző gazdasági szektorokban.

2002. december végén Romániában összesen 8117 vállalat működött a kommunikációs és információtechnológia területén (melyek közül 7455 mikrovállalkozás, 550 kisvállalkozás, 88 közepes vállalkozás, 24 nagyvállalat), ami az összes romániai vállalat 1,96%-a.

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 30

Ezekben a vállalatokban összesen 86 112 alkalmazott dolgozott (9030 mikrovállalkozásokban, 11 156 kisvállalkozásokban, 8453 közepes vállalkozásokban, 57 473 nagyvállalatokban). E vállalatok összbevétele 3370 millió € volt. A földrajzi elosztást tekintve a főváros (Bukarest) és környéke a legkoncentráltabb, legalábbis ami a bevételeket illeti. [8, 35.]

2003 végén a Romániában aktívan működő 39 bank közül 23 megkapta a kedvező választ on-line tranzakciók lebonyolítása érdekében, home-banking, internet banking, valamint mobile banking formájában. A romániai jogi szabályozások alkalmazhatóak az elektronikus aláírások használatára, az elektronikus kereskedelem lebonyolítására, a bankszolgáltatások igénybevételére, a bankkártyák kereskedelemben és elektronikus kereskedelemben való használatára stb., s ezek hozzájárulhatnak a romániai elektronikus kereskedelem fejlődéséhez. A 2003/485. sz. törvény (melyet az 1998/58. sz., bankokra vonatkozó törvény módosítására és kiegészítésére alkottak) lehetővé teszi a bankok számára a kiterjesztett elektronikus aláírás használatát. Ennek előnyei: a dokumentumok nyomtatásával és feldolgozásával járó költségek csökkenése, gyorsabb kommunikálás az ügyfelekkel, az adatok bizalmas kezelésének biztosítása, a dokumentumok közlekedésének egyszerűbbé válása, a bank különböző telephelyei, fiókjai stb. közötti kommunikáció javulása az elektronikusan aláírt dokumentumok elektronikus úton való továbbítása által.

Léteznek intézkedések, melyeknek célja a KKV-k (kis- és közepes vállalkozások) ösztönzése az elektronikus üzletek lebonyolítására s az elektronikus kereskedelemben való részvételre. 2003 végén Romániában az elektronikus kereskedelmet lebonyolító vállalatok csupán az on-line katalógusok megtekintését és az on-line megrendeléseket tették lehetővé a vevők számára, a fizetéseket offline módon fogadták el. Jelenleg már lehetővé vált a virtuális bankkártyák alkalmazása, valamint a 3D Secure rendszernek köszönhetően a hitelkártyákkal és betéti kártyákkal történő on-line fizetések lebonyolítása is. A gond egyelőre a lakosság „készpénz-felfogásával" van, ugyanis szükség van a lakosság körében a bankkártya-használat kultúrájának fejlesztésére. Ugyanakkor egyre több vállalat fogad el bankkártyás fizetéseket (önszántából vagy jogi szabályozások alapján). Jogi szabályozás írja elő 100 000 €-nál nagyobb üzleti forgalmat lebonyolító vállalatok számára a bankkártyákkal való fizetés elfogadását [8, 90-94.]. Mindezek rövid távon hozzájárulhatnak az elektronikus kereskedelem fellendüléséhez.

8. Az állampolgárok elektronikus részvételének (e-involvement) ösztönzése

Románia kormánya sokat tehet a lakosságnak az on-line világba való egyre fokozottabb vonzására, a lakossági internethasználat ösztönzésére, elsősorban a lakosság számítógé-

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 31

pekhez és internethez való hozzáférését támogatva. Óriási digitális különbségek (digital gap, e-gap) léteznek a főváros és az ország többi vidéke, valamint a városi és falusi környezetek között. A kormány egyik fő feladata e különbségek csökkentése, minimalizálása terén jelentkezik.

Kiterjesztve az elektronikus kormányzat folyamatát, egyre több állampolgárt lehet rábírni az internet használatára, de fontos fejleszteni a lakosság internetkultúráját is.

Publikus internet-hozzáférési pontokat biztosítva a lakosság részére (főleg ha ingyenesen történik), jelentősen növekedhet azok száma, akiknek így internet-hozzáférésük lesz (mert esetleg másképp nem engedhetik meg maguknak). Ez is serkentheti az internethasználatot.

Nagyon fontos feladat lenne az on-line tranzakciók biztonságának növelése, annak érdekében, hogy növekedjen a lakosság bizalma és csökkenjen a kockázatvállalása az interneten keresztül történő vásárlás és fizetés esetén.

Lokális tartalmú honlapok létrehozásának támogatásával is növelni lehet az internet használatát, főleg ha azok az általános társadalmi élet minden területét lefedő közérdekű és hasznos, használható tartalmat szolgáltatnak.

Az „Euro 200" támogatási programot azzal a céllal hozta létre a kormány, hogy támogassa a szociálisan hátrányos helyzetű, állami vagy privát oktatási intézményekben tanulmányaikat folytató tanulók, diákok új számítógép-vásárlását, elősegítve ezáltal az EU-ban prioritást élvező esélyegyenlőség biztosítását is. Az új számítógépek vásárlásának ösztönzése érdekében életbe léptették a 2004/269. sz. törvényt, amely lehetőséget nyújt a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók és diákok számára, hogy anyagi támogatást igényeljenek e célból. E program legfőbb nyeresége, hogy növekedni fog a hazai számítógéppenetrációs fok, s fellendülhet a számítógép-értékesítés is. Az ilyen típusú anyagi támogatással megvásárolt új számítógépek esetén a hozzávaló oktatási szoftvercsomagot ingyenesen bocsátják a vállalatok rendelkezésére, hogy azok feltelepítsék a vásárlóik részére. Honlapot is létrehoztak e programmal kapcsolatosan: http://euro200.edu.ro és http://www.euro200.ro.

Hasznosnak bizonyulna, ha e pénzügyi támogatási programot kiterjesztenék (kevésbé szigorú követelmények, főleg kevésbé korlátozó jövedelmi követelmények bevezetésével, vagy pedig ha például adó-, illetve illetékkedvezményeket vezetnének be lakossági számítógép-vásárlások esetére).

A civil társadalom, melyet elsősorban civil egyesületek, szervezetek képviselnek, a különböző szakmai egyesületek stb. is egyre inkább használják az internetet, sok esetben saját honlapo(ka)t is kifejlesztve, az állampolgárokkal on-line kommunikációt (is) folytatva.

9. A hazai elektronikus kereskedelem fejlődését akadályozó tényezők

Az e-business és e-kereskedelem hazai fejlődésének főbb akadályozó tényezői között megemlíthetjük a következőket:

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 32

– általános gazdasági és üzleti környezet (globális és hazai szinten),

– a lakosság alacsony átlagos jövedelme, bizonyos társadalmi kategóriák perifériára szorulása,

– az állampolgárok információs és kommunikációs eszközökre, valamint technológiára költhető jövedelemhányadának alacsony volta,

– az internethasználat, e-business, e-kereskedelem, elektronikus kormányzat és önkormányzat, e-learning, stb. előnyeiről szóló ismeretek hiánya,

– az elektronikus tranzakciók iránti bizalom hiánya,

– az elektronikus visszaélések magas szintje,

– az állampolgárok digitális kultúrájának hiánya, illetve hiányosságai,

– a vállalatok, intézmények, szervezetek digitális kultúrájának, illetve az üzleti kultúra bizonyos aspektusainak hiánya, illetve hiányosságai.

10. Következtetések

Figyelembe véve a fentiekben felsorolt e-kereskedelem fejlődését akadályozó tényezőket, valamint Románia sajátságos helyzetét, a következő területeken várnak fontos teendők a kormányra:

– támogatni a lakosság PC-ellátottságát, valamint az internetpenetrációs fokát a háztartásokban (lehetőleg széles sávú internet-hozzáférés biztosítását);

– biztosítani az oktatási intézmények PC-ellátottságát, valamint internet-hozzáférését (lehetőleg széles sávú internet-hozzáférést), a diákok informatikai és internethasználatra vonatkozó oktatását, a diákok tényleges hozzáférését a számítógépekhez és az internethez;

– csökkenteni a városi és vidéki területek között, valamint a Bukarest és az ország többi része között megjelenő elektronikus szakadékot (e-gap), ami elsősorban az információtechnológiai infrastruktúrát s annak üzleti vagy személyes célú felhasználását illeti;

– megfelelő információforrásokat biztosítani és olyan országos szinten integrált információs rendszert kifejleszteni, mely lehetővé teszi a hazai információs társadalommal kapcsolatos, valós idejű adatgyűjtést és -feldolgozást, megfelelő koordinálást megvalósítani e téren, nagyobb mértékben biztosítani a kormányzati, önkormányzati intézmények, civil szervezetek, üzleti szférában működő vállalatok, oktatási intézmények, kutatóközpontok, szakmai egyesületek s a lakosság nagyobb mértékű részvételét, szerepvállalását e folyamatban;

– jobb együttműködés ösztönzését az állami, az üzleti és társadalmi szférák között, annak érdekében, hogy hatékonyabb legyen hozzájárulásuk a hazai információs társadalom fejlesztéséhez;

– a lakosság felvilágosítása hagyományos off-line és modern on-line kommunikációs

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 33

csatornákon keresztül az információs társadalom mibenlétéről, előnyeiről, valamint az internethasználat előnyeiről és veszélyeiről;

– oktatási intézmények bevonása a fiatalok információtechnológiai képzésébe már az elemi iskolák szintjétől kezdve, egészen az egyetemi szintig, sőt azon túlmenően is;

– a közszolgálati alkalmazottak információtechnológiák és eszközök használatával kapcsolatos oktatásának, képzésének biztosítása (kormányzati, önkormányzati, egészségügyi, jogi stb. állami intézmények esetében egyaránt);

– megfelelő anyagi és egyéb erőforrások biztosítása a különféle programok megfelelő gyakorlati megvalósítása érdekében;

– helyi, megyei, regionális és/vagy országos szintű közszolgálati intézmények adatbázisainak megfelelő összehangolása, összekapcsolása, integrálása, a közszolgálati információs rendszer rendelkezésre állása és használhatósága érdekében;

– Románia információs és kommunikációs export potenciáljának megfelelő gyümölcsöztetése (hiszen pl. világszinten elismert tudású és képességű szakembereink vannak).

Irodalomjegyzék

[1] Budai, Balázs Benjámin: *E-GOVERNMENT avagy kormányzati és önkormányzati kihívások az on-line demokrácia korában.* Budapest, Aula Kiadó, 2002.

[2] Economist Intelligence Unit - IBM Institute for Business Value (2003): *The 2003 e-readiness rankings.* http://www.eiu.com (letöltve 2005. 02. 19.)

[3] Economist Intelligence Unit - IBM Institute for Business Value (2004): *The 2004 e-readiness rankings.* http://www.eiu.com (letöltve 2005. 02. 19.)

[4] Economist Intelligence Unit - IBM Institute for Business Value (2005): *The 2005 e-readiness rankings.* http://www.eiu.com (letöltve 2006. 09. 12.)

[5] Economist Intelligence Unit - IBM Institute for Business Value (2006): *The 2006 e-readiness rankings.* http://www.eiu.com (letöltve 2006. 09 .12.)

[6] European Commision, Enterprise Directorate General - e-Business W@tch (2004). *The European e-Business Report.* http://www.ebusiness-watch.org (letöltve 2006. 01. 10.)

[7] FILIP, Alexandru: Cum să-ți faci loc pe Internet. *Capital*, 2003/13.

[8] Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației (2003). *Raport de evaluare a stadiului de dezvoltare a Societății Informaționale în România.* http://www.mcti.ro (letöltve 2004. 10. 18.)

[9] The World Bank (2005). *E-Ready for What? E-Readiness in Developing Countries: Current Status and Prospects Toward the Millennium Development Goals.* http://www.infodev.org (letöltve 2006. 01. 19.)

*** Știri: Internetul românesc stăpânește 46.800 domenii. *Capital*, 2003/10.

[10] http://www.infosoc.ro (2004. 11. 12.)

[11] http://e-democratie.ro (2006. 09. 12.)

[12] http://www.e-guvernare.ro (2006. 09. 12.)

[13] http://www.e-licitatie.ro (2006. 09. 12.)

ujforum_57.qxp 10/26/2006 1:41 PM Page 34

[14] http://www.e-statistica.ro (2006. 09. 12.)
[15] http://www.guv.ro (2006. 09. 12.)
[16] http://www.mcti.ro (2006. 09. 12.)
[17] http://www.portal.edu.ro (2006. 09. 12.)
[18] http://www.presidency.ro (2006. 09. 12.)